

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za zapadnoslavenske jezike i književnosti

**RAZLIČITI NAZIVI BILJAKA I NJIHOVIH PLODOVA U ČEŠKOM I
HRVATSKOM JEZIKU**

Diplomski rad

Ivana Krupanjsky

Mentor: prof. dr. sc. Dubravka Sesar

Zagreb, 2015.

Sadržaj

0. Uvod	
1. Carstvo biljaka.....	1
2. Obrada biljnih naziva u rječnicima.....	4
3. Mali rječnik bilja	9
4. Zaključak.....	19
Izvori	20
Literatura	21
Sažetak na češkom jeziku.....	22

0. Uvod

Biljke su sastavni dio čovjekova života i bez njih ne bi bilo ni života na Zemlji. Čovjekova korist od biljaka je višestruka. Prije svega, procesom fotosinteze, proizvode kisik neophodan za život svih živih bića. Biljke čovjeku daju hranu, građevni materijal, veliki broj koristi se u dekorativne svrhe i što je vrlo bitno, mnoge su ljekovite i pomažu u izlječenju različitih bolesti.

Zahvaljujući taksonomiji, znanosti koja na temelju sličnosti klasificira, te kasnije nomenklaturi, uređeno je nazivlje biljaka, a samim time olakšano je snalaženje u njihovoj raznolikosti. Najpoznatija metoda klasifikacije švedskog botaničara, Carla Linnéa, primjenjuje se još i danas. Sve biljke moguće je podijeliti u dvije grupe: niže biljke i više i to je temeljna podjela od koje slijedi daljnje razvrstavanje.

U ovome će radu biti uspoređena obrada biljnog nazivlja unutar 4 rječnika različitih vrsta. Rječnici su jednojezični; hrvatski ili češki, dvojezični; hrvatsko-češki i obratno, te Šulekov hrvatski s ekvivalentima u više jezika. Sadržaj rječnika V. Anića i J. Merhauta pripada općeuporabnome leksiku, a razlikuju se samo prema broju jezika. S obzirom na to da je u oba slučaja riječ o velikim rječnicima, logično je da će oni sadržavati najveći broj biljnih naziva. Dvojezični rječnik D. Sesar opsegom je puno manji i sadrži samo najfrekventnije biljke za koje se očekuje od stranca da ih zna. Za usporedbu nazivlja, poslužio je i *Jugoslavenski imenik bilja*, višejezični rječnik čiji sadržaj čine termini iz narodnog stvaralaštva.

Kao što se već iz samog naslova može naslutiti, u radu neće biti uzeta u obzir cjelokupna flora Srednje Europe, već samo biljke koje daju plodove, a poznaju ih i Česi i Hrvati, samo što Česi, za razliku od Hrvata, imaju za njih „dvostruke“ nazive. U tablici su navedena značenja i tumačenja koja su leksikografski značajna, ali se izravno ne odnose na građu koja se obrađuje u radu. To su razni frazeološki i sintagmatski izrazi čija je funkcija oprimjeriti uporabu polazišne riječi ili dati njeno objašnjenje. Šulekove narodne pjesme, zagonetke, poslovice te primjena biljaka u narodnoj medicini također ne potvrđuju dvostruke nazive koji su tema rada, ali svjedoče o narodnoj mudrosti i predstavljaju neiscrpno vrelo kulturne baštine, zbog čega su iznimno cijenjeni i interesantni.

1. Carstvo biljaka

Biljke su živa bića. Većina ima sposobnost samostalnog rasta i razvoja što ih razlikuje od životinja. Svojim procesom fotosinteze, apsorbirajući ugljikov dioksid, proizvode kisik te bez njih ne bi bilo ni života na Zemlji. Čovjekova korist od biljaka iznimno je velika i žalosno je kako je upravo on sam glavni krivac za izumiranje velikog broja biljnih vrsta.

S obzirom na njihovu mnogobrojnost u svijetu, biljke je potrebno nekako grupirati i imenovati kako bi se olakšalo snalaženje u njihovoj raznolikosti. Taj postupak razvrstavanja nazvan je biljna taksonomija. Njen zadatak je rasporediti i prema određenom načelu imenovati živuće organizme. Prvi poznati sustav klasifikacije živoga svijeta potječe još od grčkog filozofa Aristotela, koji je životinje podijelio s obzirom na način kretanja (zračni, kopneni i vodeni). Na području botanike, svojim radom najviše se istaknuo Carl Linné (18. st.), švedski botaničar i liječnik čija se metoda klasifikacije primjenjuje još i danas. Naime, on je tri carstva: minerale, biljke i životinje razvrstao na četiri stupnja: razred, red, rod i vrstu. Linné je također iznimno cijenjen zbog predložene binarne nomenklature ili dvojnog nazivlja. Dvočlanim latinskim nazivom imenovao je rod i vrstu biljke te tako oblikovao njihov univerzalni znanstveni naziv koji je primjenjiv u cijelom svijetu, a olakšava identifikaciju, pronalaženje te primjenu predstavnika svake pojedine vrste. Osim toga, dao je nazive više od 10 000 vrsta biljaka te imenovao još 1500 novih vrsta. Samo u flori Hrvatske ima više od 3000 rodova kojima je Linné autor ili jedan od autora. Smatra se ocem suvremene taksonomije i jednim od začetnika ekologije (M. Čanak, S. Parabućski 1966).

Manju vrijednost nema niti Darwinovo kapitalno djelo *Porijeklo vrsta* (1859) koje je imalo odlučujući utjecaj na stvaranje prirodnih sustava biljaka s obzirom na njihovu srodnost, porijeklo i povijesni razvoj. Ideja da su beskrajne generacije vrsta kreirane nalik jedna na drugu zamijenjena je idejom o dinamičnosti vrsta. Anatomija bilja ne mijenja se samo tijekom vremena, već na razne modifikacije utječu i prilagodbe okolini. Prema tome, u taksonomske jedinice treba ujedinjavati one svojte koje imaju zajedničkog pretka, bez obzira na njihovu sadašnju sličnost ili različitost (T. Nikolić 2013).

Posebna grana biologije, sistematika, osnovana tek početkom 20. stoljeća svojim daljnjim i novim otkrićima podijelila je organizme u sustave temeljene na srodstvenim odnosima te ih razvrstala na nekoliko stupnjeva: Carstvo, Koljeno ili Odjeljak (Potkoljeno ili Pododjeljak),

Razred (Podrazred), Red (Podred), Porodica (Potporodica), Rod te Vrsta (Podvrsta) kao osnovna sistematska jedinica.

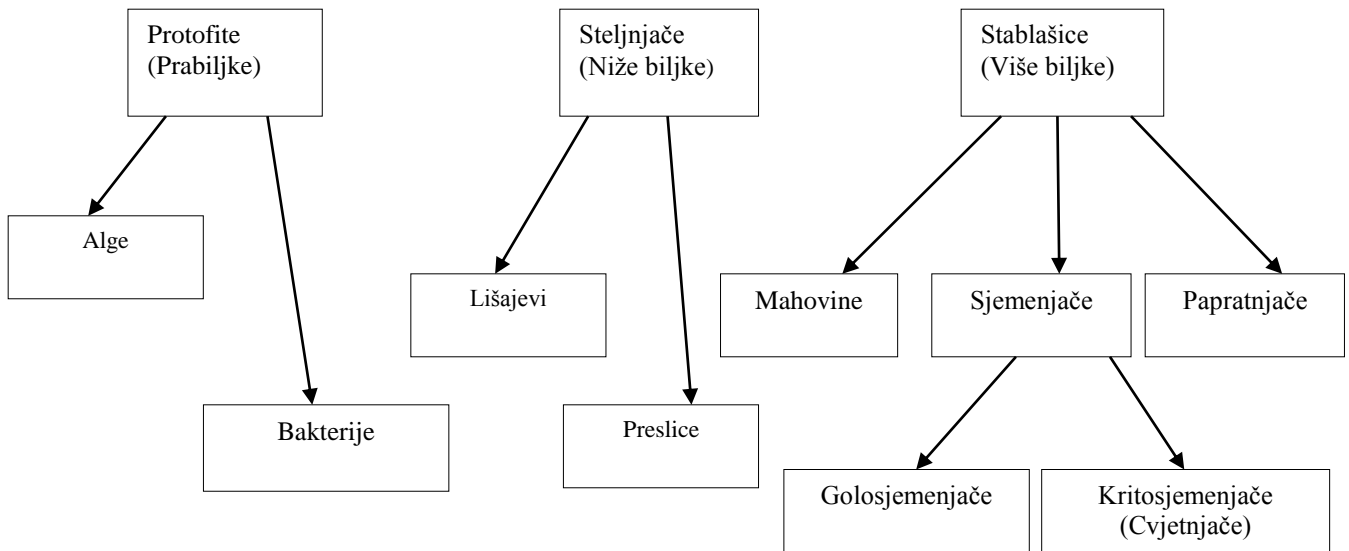
Nakon prvobitne podjele živoga svijeta na samo dva carstva: životinjsko i biljno, dugo vremena je bila općeprihvaćena podjela živih organizama na četiri osnovna carstva: Carstvo protista, jednostaničnih živih organizama sa staničnom jezgrom (virusi, bakterije, alge...), Carstvo biljaka, Carstvo životinja i Carstvo gljiva. Neprestanim istraživanjima i napretkom spoznaja o živom svijetu, broj carstava je često varirao, tako da sada, prema novijim podacima objavljenim 2012. godine, postoji 8 carstava.

S obzirom na to da su predmet ovoga rada biljke, nešto više će biti riječ o njihovu carstvu.

Biljno carstvo kao najviša kategorija u koju ulaze svi biljni organizmi, naziva se još i flora. Flora je botanički termin za biljni svijet, tj. *ukupnost onoga što raste na pojedinim dijelovima Zemljine površine ili nekog razdoblja u povijesti Zemlje.*(HJP: Flora, definicija) Biljke su predmet proučavanja botaničara, a znanost koja se njima bavi naziva se botanika.

Prema najjednostavnijoj podjeli, osnovni organi biljke su: korijen, stabljika, list, cvijet i plod.

Uzevši u obzir navedenu morfološku organizaciju biljaka, slijedi podjela na:

S obzirom na to da su čovjek i biljke tijesno povezani, tvoreći određenu simbiozu, čovjek biljke zapaža, daje im ime, koristi ih i, prema tome, svrstava u određene kategorije:

- drveće i grmlje
- drveće jestivih plodova

- samoniklo ljekovito bilje
- korovne biljke
- začinsko i jestivo bilje
- cvijeće
- žitarice i industrijsko bilje
- gljive

(N. Vajs 2002)

2. Obrada biljnih naziva u rječnicima

U tablici je dan usporedan prikaz obrade biljnog nazivlja unutar 4 rječnika: V. Anića, J. Merhauta, D. Sesar te B. Šuleka. Rječnici su različiti; od jednojezičnog, dvojezičnog do terminološkog višejezičnog te je upravo zbog toga interesantno vidjeti na koji način su njihovi autori obradili određene biljne vrste.

Reprezentativno leksikografsko djelo, *Rječnik hrvatskoga jezika*, autora Vladimira Anića do sada je doživjelo tri izdanja. Svaki sljedeći put dodatno je prošireno velikim brojem riječi te detaljnije obrađeno. Iako je namjera autorice za prvi stupac tablice bila koristiti izdanje iz 1991. godine, dakle prvo izdanje, koje je prema vremenu nastanka najbliže Merhautovu i Šulekovu rječniku, kasnijom je usporedbom utvrđeno kako ono ne bi bilo relevantno za ovaj rad jer ne sadrži niti približan broj obrađenih biljnih naziva koji su sadržani u *Češko-hrvatskom rječniku* i *Jugoslavenskom imeniku bilja*.

Anić je napisao tipičan jednojezični rječnik koji se kao i ostali tog tipa prvenstveno bavi „jezikom, to jest leksičkim jedinicama jezika i svim njegovim jezičkim osobinama...“ (Zgusta 1991: 190). Slijedeći Zgustinu podjelu rječnika (Zgusta 1991), i Anićev i Merhautov su opći rječnici, različiti jedino prema broju jezika. Njihov sadržaj pripada očeuporabnome leksiku, što je vidljivo i u opsegu, ali „bilo bi potpuno pogrešno misliti da opšti rječnici pokušavaju da sadrže sve riječi“ (Zgusta 1991: 195). Radovan Lučić u svome članku *Tko je zapravo cvrčak* ističe kako kriteriji za unos i obradu naziva gotovo da i ne postoje. „Ovisno o veličini rječnika, leksikografskom sustavu, ciljnoj grupi i, nadasve, osobnom interesu autora, varirat će količina i vrsta naziva“ (Lučić 2003: 104). Ali, već prilikom kratkog prelistavanja navedenih rječnika možemo uočiti kako je zoološko i botaničko nazivlje zastupljenije od drugih stručnih nazivlja. Jedino se njihova brojnost i načini definiranja razlikuju od rječnika do rječnika, pa i u pojedinom rječniku. S obzirom na to da je tema ovoga rada biljno nazivlje, orijentirat ćemo se samo na njegovu pojavnost i brojnost.

Anićeva zadaća bila je dati definiciju biljnih naziva navedenih u rječniku. U nepronalaženju odgovarajućeg izraza, ponekad bi to značenje prešlo u kratak opis tako da bi lema dobila elemente enciklopedijskog karaktera s ciljem pojasniti pojam koji govornici standardnog jezika toliko ne poznaju ili koji su teški za objasniti (Zgusta 1991). S druge strane, J. Merhaut je u svom dvojezičnom *Češko-hrvatskom rječniku* imao zadatak samo prevesti značenje riječi. Iz navedenoga slijedi logičan zaključak kako su Anićeve natuknice opsegom mnogo veće. U

prilog tome idu i brojne kolokacije, ustaljeni izrazi, frazemi te sintagme koji su mu poslužili kao primjeri ili objašnjenje polazišne riječi u nedostatku primjerene definicije. Dodavanjem dvočlanog latinskog naziva u oba rječnika, naveden je rod i vrsta, ali to nije pridonijelo razumijevanju općeg značenja riječi.

Detaljnijom analizom latinskih naziva u rječnicima lako je uočljivo kako su izostavljeni jedino iz *Češko-hrvatskog i hrvatsko-češkog rječnika*. Uzevši u obzir vrstu i namjenu rječnika, tamo ih korisnik ne treba ni očekivati. Anićeви latinski nazivi unutar rječničkoga članka, s obzirom na položaj, nisu dosljedno navođeni. Nekada su pisani odmah iza natuknice kao dio definicije, nekada na kraju, a često su pisani u zagradi posebnim tipom slova (*kurziv*). U Merhautovu rječniku također su navedeni latinski nazivi biljaka, odmah nakon njihova hrvatskog prijevoda. Lako su uočljivi u oba rječnika te ih prosječan korisnik, kojeg ne zanimaju, prilikom čitanja može preskočiti i koncentrirati se na ostala (glavna, sporedna) značenja riječi. Dok su latinski nazivi u općim rječnicima samo sredstvo za isticanje terminološkog značenja riječi, u znanosti su neophodni za izbjegavanje nesporazuma i suradnju znanstvenika.

U opsežnom rječniku *znanstvenog nazivlja* hrvatskog jezikoslovca i leksikografa Bogoslava Šuleka, *Jugoslavenskom imeniku bilja* (1879), latinski su nazivi uvijek na istom mjestu i neizostavan su dio rječničkoga članka. Dok prva dva rječnika slijede Linneovu binarnu nomenklaturu, Šulekovi latinski nazivi sastoje se od tri ili četiri sastavnice, npr. Dinja divja, Ecballion Elaterium Rich. (Alsch.); Bundeва, Cucurbita pepo L. S obzirom na česte sinonime koji se pojavljuju u sistematici (više naziva za istu vrstu), iza biljnog naziva Šulek stavlja oznaku botaničara koji joj je dao ime ili izvora iz kojeg je naziv preuzeo: *L.* = K. Linne, (*Alsch.*) = Alschinger, Flora Jaderensis, 1832. Dok neki lingvisti ističu kako latinski naziv istaknut uz riječ označava njenu pripadnost određenoj struci, J. Merhaut većini je bilja (nedosljedno) pridodao još i terminološku odrednicu *bot.* Pripadnost znanstvenom području u Anićevu rječniku naznačena je samo ukoliko je latinski naziv ujedno i definicija biljke, npr. **bükvica**¹ ž **3.** *bot. Stachus*. Riječ iz čijeg je značenja pripadanje nekom području jasno izraženo uglavnom nije posebno obilježena. Prema mišljenju M. Mihaljević, terminološka odrednica uz riječ ili sintagmu potvrđuje da su to nazivi, dok izostanak upućuje na to da je riječ općeg jezika. (Mihaljević 1989: 201) Nadalje, u svome članku *Terminološke odrednice* navodi stav ostalih leksikografa o korištenju oznake *bot.*: „Odsutnost oznake ispred riječi znači da ona ulazi u normalan rječnički fond obrazovnih laika“ (1986; prema Mihaljević

1989: 201). „Terminološke odrednice bilježe se samo tada kad naziv upotrebljavaju prije svega stručnjaci u stručnom jeziku. Riječi koje su nazivi u nekom području, ali se upotrebljavaju i u općem jeziku ne nose terminološke odrednice“ (1977; prema Mihaljević 1989: 201). Upravo nam je spomenuti rad M. Mihaljević dao odgovor zašto u rječniku J. Merhauta uočavamo nedosljednosti, tj. kombinaciju dviju obrada riječi: i kao naziva s terminološkom odrednicom i kao riječi općeg jezika s latinskim nazivom.

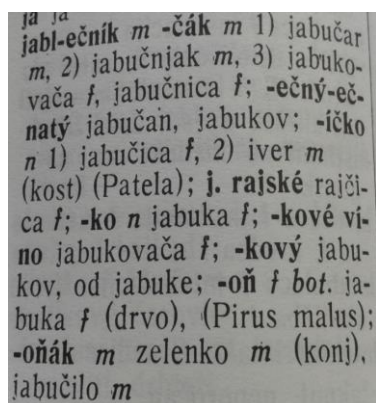
„Većina riječi u svim prirodnim jezicima nema samo jedno, nego više značenja“ (Lučić 2003: 110). Navedenu konstataciju možemo primijeniti i na biljne nazive unutar Anićeve rječnika. Naime, biljke koje daju plod imaju isti naziv kao i plod, npr. jabuka-jabuka, kruška-kruška, višnja-višnja, šljiva-šljiva, kesten-kesten, naranča-naranča, orah-orah...U različitim kontekstima, one imaju različito značenje, nekada znače biljku, a nekada plod. Nedosljednost pronalazimo u obrojčavanju tih značenja, nekada su posebno obrojčene biljke i posebno plodovi, a nekada se navode zajedno, npr, **višnja** ž voćka i plod; **trešnja** ž 1. biljka 2. plod te biljke. S druge strane, u češkom jeziku većina biljaka i njihovih plodova nose zaseban naziv i u rječniku se navode odvojeno. Tako se na primjer razlikuje *hrušeň* – stablo kruške i *hruška* – plod; *olivovník* – stablo masline, *oliva* –plod; *citroník* – stablo limuna, *citron* – plod; *brambor* – krumpir, *brambora* – plod itd. Iz navedenih primjera nije teško zaključiti da se dvostrukost naziva odnosi na biljke koje su najraširenije, najpoznatije te ekonomski važne zajedno sa svojim jestivim plodovima. Dakle, riječ je o jestivim europskim biljkama dok su tropske (ananas, banana, papar...) navedene u tablici samo kao dokaz da se ne uklapaju u poznat i prihvaćen sustav.

Usporedbom rječnika J. Merhauta i D. Sesar lako je uočljivo kako su „dvostruki“ nazivi brojniji u malom *praktičnom Češko-hrvatskom i hrvatsko-češkom rječniku*. Razlozi tome mogu biti različiti. Ako ćemo u obzir uzeti godinu nastanka Merhautova rječnika, 1941., i činjenicu da se jezik neprekidno mijenja; jedni elementi jezika zastarijevaju, nestaju iz uporabe, a pojavljuju se novi, moderni, vrlo vjerojatno je i u češkom jeziku došlo do određenih promjena. S druge strane, rječnik D. Sesar iz 2002. godine suvremeniji je pa nas upravo zbog toga ne bi trebale iznenaditi drugačije natuknice. Osim toga, metodologija obrade leksika u ta dva rječnika bitno je različita.

Promatrajući treći stupac unutar tablice u kojemu su ispisani biljni nazivi iz *Češko-hrvatskog i hrvatsko-češkog praktičnog rječnika*, uočit ćemo najviše praznina. Kako je već ranije spomenuto, odlučujući faktor o broju nazivlja je svrha za koju je rječnik namijenjen.

Namjenu ovoga rječnika pojasnila je u Predgovoru sama autorica, profesorica Dubravka Sesar: rječnik koji će, između ostaloga, koristiti studentima bohemistike i slavistike iz kojega će učiti češki jezik. Prema Zgustinoj podjeli, takvi, pedagoški rječnici, obično su ograničeni ili brojem natuknica ili frazeoloških primjera na način da obuhvate samo ono što se od nekoga tko uči jezik može očekivati da kaže, napiše i pročita (Zgusta 1991: 204). U rječniku su sadržani samo osnovni i najfrekventniji nazivi biljaka za koje se očekuje od stranca da ih zna. Najčešće su to biljke s kojima se susreće u literaturi ili ih svakodnevno koristi u komunikaciji. Jednom strancu bi vjerojatno koristilo i kada bi se dodala natuknica za šipak, plod divlje ruže, koji je izostavljen. Ta jestiva biljka poznata je i Česima i Hrvatima te iznimno cijenjena kao vrsta koja ima ljekovita svojstva kako u narodu tako i u službenoj medicini. Vrlo je interesantna pojava masline u ovome rječniku. Iako je riječ o biljci koja nije karakteristična za podneblje Češke Republike, iz tabličnog prikaza vidljivo je kako je Česima itekako poznata; ima dvostruki naziv kao i ostale biljke s plodovima rasprostranjene na tom području.

Iz opsega rječničkoga članka uočavamo da su neki bogatiji sinonimima, frazeološkim, sintagmatskim i kolokacijskim izrazima od drugih. Takve su biljke češće tumačene regionalizmima, žargonizmima, lokalizmima i ostalim obilježenim leksikom. Zaključujemo da one biljke koje imaju određenu, veću, važnost za čovjeka, karakterizira šarolikost nazivlja, detaljnija obradba i bogata sinonimija, za razliku od onih manje iskoristivosti. Npr. **bundeva** – bućnica, peca, turkinja; **dinja** – cata, melon, dulek; **grah** – fažol, bažulj (Anić 1991); **citron** – limun, četrun, citriona; **bez černý** – bazga, **bezinka** – bazgov plod, **bezovina** – bazgovina, **bezový květ** – bazgov cvijet (Merhaut 1998). Možda i u svrhu uštede prostora, Merhaut se poslužio obradom rječničkih natuknica u obliku gnijezda, što je vrlo zahtjevna leksikografska metoda:

Slika 1. *Gnijezdo*

Grupiranjem semantički bliskih riječi istoga korijena, uglavnom izvedenica, unutar rječničkoga članka Merhaut se držao abecednoga reda, tako da s polazišnom natuknicom *jablečnik* ostale natuknice dijele tvorbenu osnovu unutar jednoga paragrafa. Merhaut ih je sažeo i skratio na tvorbene morfeme (sufikse i nastavke) te tako prikazao procese izvođenja i slaganja. Svim imenicama naznačio je samo jednu gramatičku kategoriju – pripadnost rodu. *Češko-hrvatski i hrvatsko-češki rječnik* malog je opsega¹ te kao takav nema navode ni primjere. Izuzetak su najučestalije sintagme i frazemi koje ga razlikuju od uobičajenih malih rječnika, kao i velik broj ključnih gramatičkih odrednica (uz imenice se ne navodi samo rod nego i genitivni nastavak, uz glagole se uz oznaku vida navodi i prezentska osnova itd.). Vokabular je znatno smanjen, sveden samo na osnovni leksik. Ispuštene su ne samo zastarjele leksičke jedinice, nego i manje česte i manje važne leksičke jedinice koje pripadaju standardnom jeziku, ali su uključene i riječi koje pripadaju razgovornoj, uporabnoj normi (npr. i glačalo i pegla).

¹ „Ako bi trebalo da damo veoma grubu procjenu (s kojom se svi ne moraju složiti), težili bismo da kažemo da rječnici srednjeg obima obično nemaju manje od 40.000, a malog obima ne manje od 10.000 (a bolje je više) odrednica“ (Žgusta 1991: 209).

3. Mali rječnik bilja

Anić, V. <i>Rječnik hrvatskoga jezika</i> (1994.)	Merhaut, J. <i>Češko-hrvatski rječnik</i> (1998.)	Sesar, D. <i>Češko-hrvatski i Hrvatsko-češki rječnik</i> (2002.)	Šulek, B. <i>Jugoslavenski imenik bilja</i> (1879.)
ànanas <i>m</i> višegodišnja tropska biljka <i>Ananas sativus</i> , <i>A. comosus</i> , <i>Bromelia ananas</i>	ananas <i>m bot.</i> (<i>Ananassa sativa</i>), ananas	-	-
banán a <i>ž</i> [<i>evr. posr</i>] tropsko stablo (<i>Musa paradisaca</i>) i plod toga stabla Δ~a utikač električni utikač; kora ~e, ~ina kora <i>pren.</i> sklizak teren; ~a država, ~a republika <i>deprec. pol. žarg.</i> nestabilna zemlja Srednje i Južne Amerike	banán <i>m bot.</i> banana <i>f</i> (<i>Musa sapientum</i>)	Č-H banán , -u <i>m</i> banana H-Č banana , -e <i>ž</i> banán	-
bázg a <i>ž</i> < <i>gen. mn bázgī</i> > (<i>Sambucus nigra</i>) grmolka biljka s grozdastim bijelim cvjetovima; zova	bez <i>m</i> 1) jorgovan <i>m</i> ; bazga <i>f</i> ; zova <i>f</i> bez černý <i>m bot.</i> bazga crna <i>f</i> (<i>Sambucus nigra</i>) bezinka <i>f</i> ; bazgov plod; bobice <i>n</i> bezovina <i>f</i> bazgovina; zovina <i>f</i> bezový květ bazgov cvijet; zovin cvijet	-	Bazga (<i>Panč.</i>), Bazgovina (<i>Can.</i>), Bazika (<i>Sblj.</i>), v. Baz.
brèskva <i>ž</i> < <i>gen. jd brèskvè, gen. mn brèšākā/brèskvi</i> > <i>vočka</i> (<i>Prunus persica</i>) i njezin plod	broškev <i>f bot.</i> breskva <i>f</i> ; praskva <i>f</i> broskvoň <i>m bot.</i> 1) breskovo stablo; 2) breskva <i>f</i> (<i>Prunus persica</i>)	Č-H broškev , -kve <i>ž</i> breskva /plod/ Č-H broskvoň , -ně <i>ž</i> breskva /stablo/	Breskva (praskva), <i>slov.</i> breskev, bresku, <i>bug.</i> praskva, <i>češ.</i> břeskev, broškev,

		H-Č breskva, -e ž broskev; broskvoň	břeskyně, polj. brzoskwinia, brzoskiew, <i>slč.</i> broskva... Vrsti i suvrsti breskve:...
bükva ¹ ž <gen. mn bükāvā/bükvī> 1. listopadno stablo (<i>Fagus sylvatica</i>) 2. <i>pren.</i> osoba slabe moći shvaćanja, glupa osoba; tikvan, tupan bükvica ¹ ž 1. <i>dem.</i> i <i>hip.</i> od bukva (mala i mlada bukva), bukvić 2. bukov žir 3. <i>bot.</i> <i>Stachus</i> ; čistac	bučina f bukovo drvo; bukvik m	Č-H buk, -u bot bukva	Bukva, <i>Fagus</i> <i>sylvatica</i> L. (<i>Vod.</i> <i>Panč.</i>), v. Buk. (Sova sjedi na bukovu panju, viš' nje oro na jelovoj grani. <i>Nar.</i> <i>pj. Vuk</i>). Bukvica, <i>češ.</i> bukvice, <i>polj.</i> bukwica, <i>rus...</i> 1) <i>Betonica officinalis</i> L. (<i>Vis. Stulli</i> <i>Jambr.</i>); 2) <i>Clinopodium</i> L. (<i>Prč. Belost.</i>); 3) <i>Asterocephalus</i> <i>suaveolens</i> Wallr. (<i>Vis.</i>).
	buk m bot. bukva f (<i>Fagus</i> <i>sylvatica</i>) bukvice f bot. bukvića f ; bukov žir	H-Č bukva, -e ž <i>bot</i> buk	
dūd m [orij.] <nom. mn dūdovi> listopadno stablo <i>Morus</i> i njegov jestivi, slatkasti plod; murva, dudinja, dudinjak <i>lok.</i>	moruš-e f bot. dud m , murva f (<i>Morus</i>); -ový dudov	-	Dud, (= <i>turs.</i> dud, tut) <i>Morus alba</i> L. (<i>Vuj. Vuk</i>) Dud bieli, <i>Morus</i> <i>alba</i> L. (<i>Panč.</i>). Dud crni, <i>Morus</i> <i>nigra</i> L. (<i>Panč.</i>).
dūnja ž vočka <i>Cydonia</i> <i>vulgaris</i> i njezin plod □ kad ~ cvate <i>etnol.</i> doba godine najpovoljnije za lov nekih riječnih riba	kdoule f bot. dunja f (<i>Cydonia</i>)	-	Dunja (= <i>Cydonia</i>), <i>bug.</i> dunja, dulja, djul, <i>češ.</i> gdoule, <i>polj.</i> gdula, <i>rus...</i> (Neboj mi se, dušice!... <i>Nar Pj.</i> <i>Vuk</i>).

<p>hrâst <i>m</i> <nom. mn hrástovi> visoko listopadno stablo(<i>Quercus</i>); plod mu je žir; <i>dub jez. knjiž.</i> (za neke iz roda) cer, der <i>razg. reg.</i> Δ~kitnjak; ~lužnjak; ~plutnjak</p>	<p>dub <i>m</i> hrast <i>m</i>, <i>dub m</i> (<i>Quercus</i>)</p>	<p>Č-H dub, -u <i>m</i> hrast</p> <p>H-Č hrast, -a <i>m</i> dub</p>	<p>Hras (<i>Is.</i>), Hrast, cslav., rus., češ., <i>Quercus robur</i> L. (<i>Vuk, Vod.</i>), v. Rast (Poslovice:...)</p>
<p>jàbuk a <i>ž</i> <dat. jd jàbuci> 1. a. vrsta vočke (<i>Malus</i>) s više podvrsta i sorata b. plod te vočke 2. a. ono što je okruglim oblikom nalik plodu jabuke b. term. okrugli dio balčaka, okrugli dio kundaka kubure Δzelena ~a nezrela; Adamova ~a (ili jabučica) <i>anat. razg., usp.</i> jabučica (2)</p>	<p>jabl-ečníc <i>m</i> –čák <i>m</i> 1) jabučar <i>m</i>, 2) jabučnjak <i>m</i>, 3) jabukovača <i>f</i>, jabučnica <i>f</i>; -ečný-eč-natý jabučan, jabukov; -íčko <i>n</i> 1) jabučica <i>f</i>, 2) iver <i>m</i> (kost) (Patela); j. rajské rajčica <i>f</i>; -ko <i>n</i> jabuka <i>f</i>; -kové víno jabukovača <i>f</i>; -kový jabukov, od jabuke; -oň <i>f</i> bot. jabuka <i>f</i> (drvo), (<i>Pirus malus</i>); -oňák <i>m</i> zelenko <i>m</i> (konj), jabučilo <i>m</i></p>	<p>Č-H jablko, -a <i>s</i> jabuka /plod/; rajské jablko rajčica</p> <p>♦ jablko sváru jabuka razdora, těšínské jablko prazno obećanje, na vrbi svírala</p> <p>H-Č jabuka, -e <i>ž</i> jablko; jabloň</p> <p>♦ jabuka razdora jablko sváru</p>	<p>Jabuka, <i>slov.</i> jabelko, jabevko, jaboko, jablan, jablana, jablo, jablon, <i>češ, jablo, jablko, jabko, jabloň..rus, яБЛОКО, яБЛОНЯ...luž...polj...c slav.</i> <i>Pyrus Malus</i> L. (<i>Vuk, MI</i>). (Jabuka se vjetru moli da joj grane neodlomi: „da, moj vjete, nelomi me!/ja sam tebi rod rodila/svaku granu dvie jabuke,/a na vrhu i četiri. <i>Nar. pj. Vuk.</i>) (Poslovice:...) (Zagonetke:...) Vrsti i suvrsti jabuke: ...</p>
<p>-</p>	<p>jeřáb <i>m</i> ždral <i>m</i>; bot. iglica <i>f</i> (<i>Geranium</i>), jarebika <i>f</i> (<i>Sorbus aucuparia</i>); paramak <i>m</i> (na lađi), kimavica <i>f</i> (kod zdenca); -ek <i>m</i> <i>zool.</i> jarebika <i>f</i> lještarka <i>f</i> (<i>Bonasa bonasi</i>)</p>	<p>Č-H jeřáb, -u <i>m</i> bot jarebika /drvo/</p> <p>Č-H jeřabina, -y <i>ž</i> bot jarebika /plod/</p> <p>H-Č jarebika, -e <i>ž</i> bot jeřabina</p>	<p>Jerebika, Jerebikovc, <i>rus., češ., polj.</i> jarzabina, 1) <i>Sorbus Aucuparia</i> L. (<i>Bl. Brek.</i>); 2) <i>Vaccinium Oxycoccus</i> L. (<i>Bl.</i>), v. Jarebina.</p>
<p>kájsija <i>ž</i> [<i>orij.</i>] <i>reg. etnol.</i> voće mirisnog</p>	<p>meruňka <i>f</i> bot. kajsija <i>f</i>, marelica <i>f</i> (<i>Prunus</i>)</p>	<p>Č-H meruňka, -y <i>ž</i> bot marelica</p>	<p>Kaiš, Kajsija (<i>Vuk</i>), armeniacho maggiore</p>

žutog ploda (<i>Prunus armeniaca</i>); marelica	armeniaca)	H-Č marelica , -e ž meruňka	o gerisomele (<i>Pz. AB. Stullii</i>), <i>Prunus Armeniaca</i> L. (<i>Vod.</i>) Vrsti kajsije:...
kàv a ž [<i>orij.</i>] <i>općejez. term.</i> 1. grmolika biljka <i>Coffea arabica</i> koja daje zrnat plod; kahva <i>reg. razg. ekspr. usp.</i> kafa 2. napitak priređen od pržena ploda kave ili mješavine koje imaju sličan okus, miris i djelovanje Δ bijela ~a kava ili mješavina ječma i sl. s mlijekom kao dio obroka (ob. doručak); crna ~a osvježavajući napitak koji se pije radi kofeina; kratka(duža) ~a manja(veća) količina vode u šalici kave standardne veličine	kávov-ina <i>f</i> kavovina <i>f</i> , kofein <i>m</i> , -ník <i>m</i> <i>bot.</i> 1) kavovo drvo, 2) kavovac <i>m</i> (<i>Coffea</i>); -ý kav-eni, -ski, -ov ; k. mlýnek mlinac za kavu	- (Č-H turek , -rka <i>m</i> <i>razg</i> turska kava) Č-H káva , -y ž kava)	Kafa divlja, <i>Lupinus hirsutus</i> L. (<i>Vuk</i>). Kafa, <i>rus.</i> кофе, <i>češ.</i> kava, <i>polj.</i> kawa, <i>Coffea arabica</i> L. (<i>Vuk</i>). (Poslovica: Kafu pije, a kašu ije. <i>Vuk</i>).
		(kava , -e ž káva, kafe; turska kava turek)	Kava, <i>Coffea arabica</i> L. (<i>Vuk</i>), v. Kafa. (Od srdobolje jedu kavu utučenu s limunom. <i>Milić.</i>) (Ustavlja ga gospodja kraljica/na šećerli kavu i rakiju. <i>Nar. pj. Vuk</i>).
kěštěn <i>m</i> < <i>nom. mn</i> kěštěni> 1. stablo <i>Castanea sativa</i> iz porodice bukava 2. plod toga stabla Δ divlji ~ sadi se kao ukras u gradovima, plod nije jestiv; pitomi ~ daje jestiv plod	kaštan <i>m</i> kesten <i>m</i> , kostanj <i>m</i> ; k. jedlý <i>m</i> maron <i>m</i> ; -ář kestenjar <i>m</i> ; -ový kestenov	Č-H kaštan , -u <i>m</i> kesten H-Č kesten , -a <i>m</i> kaštan	Kesten (magj. keszten), <i>Castanea vesca</i> Tourn. (<i>Panč.</i>), v. Kostanj. (Zagonetka: navrh hrasta šaka šaša,/ i u šašu nešto gladko,/ i u gladku nešto sladko. <i>Novak.</i>)
krůšk a ž < <i>dat. jd</i> krůšci/krůški, <i>gen. mn</i> krůšākā/krůškī> 1. a.	hrušeň <i>f</i> <i>bot.</i> kruška <i>f</i> (stablo) (<i>Pirus communis</i>)	Č-H hrušeň , -šně ž kruška /stablo/	Kruška, (Krušva), <i>slov.</i> hruška, <i>ruška</i> ... <i>češ.</i> hruše,

<p>listopadna voćka s jestivim plodom nešto izdužena oblika (<i>Pirus</i>, <i>P. communis</i>) b. plod te voćke 2. etnol. jedna od oblika kundaka kubure 3. predmet koji oblikom podsjeća na krušku (električna žarulja i sl.)</p>	<p>hruška <i>f</i> kruška <i>f</i></p>	<p>Č-H hruška, -y ž kruška /plod/</p>	<p>hruška, luž. krušva, krušvina, krušej, kruščina,..<i>Pyrus communis</i> L. (<i>Panč. Vuk.</i>), v. Hruška. (Sadih krušku ukraj puta, ja mljah, jabuka je,/pod njom sjedi stari starac,/ja mljah jarac da je. <i>Nar. pj. Vuk.</i>) (Poslovice: Kad se medvjed nije mogao popeti na krušku, reče: Nijesu ni zdrele. <i>Vod...</i>) Vrsti i suvrsti kruške: ...</p>
	<p>hruškové dřevo kruškovina <i>f</i></p>	<p>H-Č kruška, -e ž hruška; hrušeň</p>	
<p>krùmpīr <i>m</i> <<i>gen. jd</i> krumpíra> 1. a. biljka s jestivim gomoljem (<i>Solanum tuberosum</i>) u kožastom ovoju b. jedan gomolj te biljke [<i>mladi</i> ~] c. jelo [<i>kuhani</i> ~; <i>prženi</i> ~; <i>restani</i> ~] 2. pren. razg. a. čovjek nevelike pameti, tvrde glave b. loše nacrtana kružnica, nepravilna kugla i sl.</p>	<p>brambor <i>m</i> <i>bot.</i> krumpir <i>m</i> (<i>Salanum tuberosum</i>), korun <i>m</i></p>	<p>Č-H brambor, -u <i>m</i> <i>bot</i> krumpir Č-H brambora, -y ž krumpir /plod/</p>	<p>Krumpir (= njem. Grundbirn), češ. krumpir, krumple, <i>Solanum tuberosum</i> L. (<i>Vis.</i>) (Zagonetke: Peče se, ne soli se, a dobro je za jelo. Pun brieg bubregah = kućica krumpira. <i>Novak.</i>) Krumpir morski, <i>Helianthus annus</i> L.</p>
		<p>H-Č krumpir, -a <i>m</i> brambor; brambora</p>	

<p>kukùruz <i>m</i> 1. žitna biljka (<i>Tea mays</i>) visoke snažne stabljike, plod mu je žuto zrnje na klipovima [<i>hibridni ~</i>] 2. zrnje kukuruza kao hrana</p>	<p>kukuř-ice <i>f bot.</i> kukuruz <i>m</i> (<i>Zea mays</i>); -icová mouka kukuruzno brašno; -icová sláma kukuruzovina <i>f</i>, šašovina <i>f</i>; -icová suširna kukuruzar <i>m</i>; -ičné klasy klipovi od kukuruza; -ičny kukuruzan; -ičný chléb kukuružnjak <i>m</i>, kukuruzni kruh</p>	<p>Č-H kukuřice, -e ž kukuruz H-Č kukuruz, -a <i>m</i> kukuřice</p>	<p>Kukuruz, Kukuruzza (<i>Jambr.</i>) <i>rus.</i>, <i>češ.</i>, <i>polj.</i>, <i>magj.</i>, <i>Zea Mays</i> L. (<i>Vuk, Vod.</i>), v. Kuruza. (Tužna Liko, što si dočekala da te Bosna kukuruzom hrani! <i>Nar. pj.</i>)... (Zagonetke:... = Klip kukuruza <i>Novak.</i>). Vrsti kukuruza:...</p>
<p>lijéska <i>ž</i> <<i>dat. jd</i> lijêsci/lijêski, <i>gen. mn</i> lijêšākā/lijêskī> šiblje i grm (<i>Coryllus avellana</i>), čiji je plod lješnjak</p>	<p>lísk-a <i>f bot.</i> lješnjak <i>m</i>, lijeska ob. (<i>Corylus avellana</i>); -ati tući, mlatiti; -oví n ljeskovnik <i>m</i>, lještak <i>m</i>, liješće <i>n</i>; -ovina <i>f</i> ljeskovina <i>f</i> (drvo); -ovka <i>f</i> ljeskov-ac <i>m</i>, -ača <i>f</i>; -ový ljeskov; -ový oříšek lješnjak <i>m</i>, lješnik <i>m</i>; -ový prutek ljeskova šiba, prutić</p>	<p>- H-Č lješnjak, -a <i>m</i> lískový ořech</p>	<p>Lieska, <i>slov.</i> leska...<i>Corylus Avellana</i> L. (<i>Vuk</i>). (Poslovice:...Zagone tke:...) Lieska mečja ili medvjedja, <i>Corylus Columna</i> L. (<i>Vuk</i>). Lieska pasja, <i>Rhamnus alpina</i> L. (<i>Sablj. Petrinja, Lika</i>). Lieska pitoma, <i>Corylus Columna</i>?</p>
<p>līmūn <i>m</i> [<i>tal.</i>] 1. zimzelena južna voćka (<i>Citrus lemonia</i>) koja daje okruglast kiseo plod žute boje 2. pojedini plod te voćke Δ~ tankokorac limun tanke kore, cijenjen zbog velike količine soka</p>	<p>citron <i>m bot.</i> limun <i>m.</i>, četrun <i>m</i>, citrona <i>f</i></p>	<p>Č-H citron, -u <i>m</i> limun /plod/ Č-H citroník, -u <i>m</i> limun /stablo/ H-Č limun, -a <i>m</i> citron; citroník</p>	<p>Limona (Brek.), Limun, <i>rus.</i>, <i>češ.</i> limoun: limone (Sinj. Dur.), <i>Citrus Limonium</i> (... <i>Nar. pj. Vuk</i>). Limuni sladki...</p>

<p>marélic a ž općejez. 1. stablo, voćka (<i>Prunus armenica</i>), koja daje okrugle plodove žute boje s vlikom glatkom košticom; kajsija <i>razg.</i> 2. plod te voćke</p>	<p>meruňka <i>f bot.</i> kajsija <i>f</i>, marelica <i>f</i> (<i>Prunus armeniaca</i>)</p>	<p>Č-H meruňka, -y ž <i>bot</i> marelica</p> <hr/> <p>H-Č marelica, -e ž meruňka</p>	<p>Marela (Sblj.), Marelca, <i>Prunus armeniaca</i> L. (<i>Freyer</i>)</p>
<p>màslin a ž primorsko zimzeleno stablo <i>Olea europea</i>, daje plod u obliku crnih ili zelenih boba s košticom od kojega se dobiva ulje Δpojas ~e područje na kojemu uspijeva maslina; Sredozemlje, Mediteran; crna ~a maslina koja je zrela i priređena za jelo, ima tamnu boju; zelena ~a a. nezrela maslina b. maslina koja je zrela i priređena za jelo, ima zelenu boju</p>	<p>oliv-a <i>f bot.</i> maslina <i>f</i>, uljika <i>f</i> (<i>Olea europea</i>) –í maslinište n, maslinik m; -ová barva maslinova boja; -ová hora maslinova gora; -ová větev maslinova grana; -ový maslinov</p>	<p>Č-H oliva, -y ž maslina /plod/ Č-H olivovník, -u <i>m</i> maslina /stablo/</p> <hr/> <p>H-Č maslina, -e ž oliva; olivovník</p>	<p>Maslina, <i>cslav. rus. rum.</i> maslin : oliva <i>Olea Europaea</i> (Zagonetka: Masno je, maslo nije; zeleno je, žuć nije, je, med nije; grko je, pelin nije. <i>Novak.</i>) Vrsti i suvrsti masline: ... Maslina divlja ili divljaka, olio salvatico, <i>Olea Oleaster</i> L. (<i>Vis.</i>). Maslina vlastita, <i>Olea europaea sativa</i> L. (<i>Vis.</i>).</p>
<p>nàrānča ž [<i>orij. evr. tal.</i>] <<i>gen. mn</i> nàranāčā/nàrānčī> 1. zimzeleno vrtno ili plantažno stablo naših toplih krajeva <i>Cytrus aurantium</i>, voćka koja daje sladak plod narančaste boje 2. pojedini plod te voćke Δkisela ~ sorta koja služi samo kao dodatak slanim jelima</p>	<p>pomeranč <i>m</i> narandža <i>f</i> (<i>Citrus Aurantium</i>) vidi i pomoranč; -ový narančast, od narande; -ová barva narančasta boja</p>	<p>Č-H pomeranč, -e <i>m</i> naranča</p> <hr/> <p>H-Č naranča, -e ž pomeranč</p>	<p>Naranča, pomus citrina, narancius (<i>Ml.</i>), nerantis (<i>Belost.</i>), arancio (<i>Pz. Kuz.</i>), <i>Citrus Aurantium</i> Risso (<i>Vuk, Lmb.</i>) (... <i>Nar. pj. Vuk</i>)</p>

<p>òrah <i>m</i> <nom. mn. òrasi> 1. veliko stablo (iz roda <i>Juglans</i>) umjerenih krajeva koje daje plod u obliku jezgre u tvrdoj ljusci 2. pojedinačan plod toga stabla Δ~koštunjavac (koštunac) orah vrlo tvrde ljuske; kokosov ~ plod kokosa</p>	<p>ořech <i>m</i> orah (Nux); o. lískový lješnjak <i>m</i>; vlašský <i>bot.</i> babac <i>m</i>; -ovina <i>f</i> orahovina <i>f</i>; -ový orahov; -ový strom orahovo drvo, stablo; -ový závin orahnjača <i>f</i></p>	<p>Č-H ořech, -u <i>m</i> orah</p> <hr/> <p>H-Č orah, -a <i>m</i> ořech</p>	<p>Ora (<i>Slav.</i>), Orah, <i>slov.</i> oreh, <i>cslav.</i>, <i>rus.</i>, <i>češ.</i>, <i>polj.</i>, <i>rus.</i>, <i>luž.</i>, <i>Juglans regia</i> L. (<i>Vod.</i>). (<i>Nar. pj Vuk.</i>). (Poslovice...) (Zagonetke: U jednoj kući četiri brata, ni od kuda vrata. <i>Novak.</i>) (Vrsti i suvrsti oraha:...</p>
<p>pàpar <i>m</i> <gen. jd pàpra> 1. tropska biljka povijuša <i>Piper nigrum</i>, podrijetlom iz Indije; biber 2. plod te biljke u obliku sitnih zrna, ob. samljeven u prah, služi kao začim, oštra okusa Δcrni ~ sušeni nezreli plodovi; bijeli ~ oguljen od zrelih plodova</p>	<p>pepř <i>m</i> <i>bot.</i> papar <i>m</i>, biber <i>m</i>; -enka <i>f</i> bibernjača <i>f</i>, posuda za biber, papar; -ený papren; -ika <i>f</i> paprika <i>f</i>, španjolski biber; -iti papriti, biberiti</p>	<p>Č-H pepř, -e <i>m</i> papar</p> <hr/> <p>H-Č papar, -pra <i>m</i> pepř</p> <hr/> <p>-</p>	<p>Papar (biber; = <i>lat.</i>), <i>slov.</i> prpr, <i>češ.</i> pepř, <i>polj.</i> pieprz... Piper (<i>nigrum</i>) L. (Dellab.) (Jegda jetra bolet. vazmi luka i papricnieh zrn... <i>Lječ.</i>) Vrsti papra:...</p>
<p>râjčica <i>ž</i> 1. jednogodišnja biljka iz porodice pomoćnica (<i>Solanum lycopersicum</i>) daje crveni mesnat plod, poslužuje se kao povrće; paradajz <i>razg.</i>, pomidora <i>reg.</i></p>	<p>raj-ské jabličko <i>n</i> <i>bot.</i> paradajz <i>m</i>, rajčica <i>f</i> (<i>Lycopersicum esculentum</i>), jabučica <i>f</i>; -ský rajski</p>	<p>Č-H rajče, -te <i>s</i> rajčica</p> <hr/> <p>H-Č rajčica, -e <i>ž</i> rajče, rajské jablko</p>	<p>Rajčica, <i>Soalnum Lycopersicum</i> L. (<i>Sblj.</i>)</p>

<p>smòkv a ž <gen. mn smòkāvā/smòkvī> vočka toplih krajeva iz porodice dudova <i>Ficus carica</i></p>	<p>smokv-a <i>f</i>, fík <i>m</i> bot. smokva <i>f</i> (<i>Ficus Carica</i>), smokvica <i>f</i>; -ovina <i>f</i> smokvina <i>f</i>; -oň <i>f</i> smokva <i>f</i>; s. sad smokvik <i>m</i>, -ový smokvin, s. list smokvin list <i>m</i></p>	<p>Č-H fík, -u <i>m</i> smokva /plod/ Č-H smokvoň, -ně ž smokva /stablo/ H-Č smokva, -e ž fík; fíkovník, smokvoň</p>	<p>Smokva, <i>cslav., bug., rus., polj., rum., Ficus Carica</i> L. (<i>Vod. Vuk</i>). (Poslovice:...) (Zagonetke:...) (Vrsti i suvrsti smokve:...)</p>
<p>šipak <i>m</i> <gen. jd šipka, nom. mn šipci, gen. mn šipākā> 1. bot. a. plod divlje ruže iz porodice <i>Rosaceae</i> b. nar, morganj, granat (<i>Punica granatum</i>) 2. rožnata navlaka na vrhu roga goveda koja kasnije otpadne; rošćić 3. razg. ne, ništa</p> <p>□ pokazati ~ pokazati palac stavljen između kažiprsta i srednjaka u znak poruge ili prkosnog odbijanja; punkao ~ prepun, krcat, nabijen</p>	<p>šipek <i>m</i> bot. šipak <i>m</i>, divlja ruža (<i>Rosa canina</i>)</p>	<p>-</p>	<p>Šipak, <i>slav. šipek, šcipek, cslav., rus., češ. šíp, šipek</i> 1) <i>Rosa canina</i> L. (<i>Vuk</i>) 2) <i>Rosa centifolia</i> s. <i>gallica</i> L. (Lika, Istra), (Poslovice; Zagonetke:...) 3) <i>Punica granatum</i> L. (<i>Vod. Vuk</i>). (Zagonetka: Puna crkva djaka, na njoj nema vrata - znači: zruje crljeno zatvoreno u kori zelenoj. <i>Vod.</i>) 4) suvrst kruške (<i>Belov</i>). Vrsti i suvrsti šipka:...</p>
<p>šljiva ž 1. vočka iz porodice ruža <i>Prunus domestica</i> 2. mesnat, plavičast, jajolik, koštunjav plod te vočke 3. a. žarg. modrica b. razg. poplavjelo oko od udarca ili povrede 4.</p>	<p>slíva <i>f</i> bot. šljiva <i>f</i> (<i>Prunus</i>) švestka <i>f</i> bot, šljiva <i>f</i> (<i>Prunus domestica</i>)</p>	<p>Č-H slíva, -y ž šljiva /plod/ Č-H slivoň, -ně ž šljiva /stablo/</p>	<p>Šljiva, <i>czslav., češ. sliva, polj, huž. slíva, slóvka, rus., lit. slíva, magj. szliva, Prunus domestica</i> L. (<i>Vuk</i>), v. Sliva (<i>Nar. pj.</i>) (Poslovice:....)</p>

<p><i>meton.</i> = šljivovina plav kao ~ nijansa plave boje</p>		<p>H-Č šljiva, -e ž švestka; slíva; slivoň</p>	<p>(Zagonetke:...) Vrsti i suvrsti šljiva:...</p>
<p>trešnja ž <<i>gen. mn</i> trěšānjā> 1. listopadna drvenasta biljka (<i>Prunus avium</i>), vočka sa slatkim, okruglim, koštunjičavim plodom 2. plod te biljke □ usta kao ~ vrlo mala ženska usta crvenih usana (shvaćena kao lijepa)</p>	<p>třešn-eň <i>f bot.</i> trešnja <i>f</i> (<i>Prunus avium</i>); -ně <i>pl.</i> trešnja <i>f</i>, črešnja <i>f</i>, črešnje <i>pl.</i>; -ňovka trešnjevica <i>f</i>, trešnjevača <i>f</i>; -ňové dřevo trešnjevo drvo, trešnjevina <i>f</i>; -ňový trešnjev trešnjast</p>	<p>Č-H třešeň, -šně ž trešnja /stablo/ Č-H třešně, -ě ž trešnja /plod/ H-Č trešnja, -e ž třešně; třešeň</p>	<p>Trešnja (krieša, kriešva, krišva), slov črešnja, češnja, <i>češ. štrešně, slč., polj. czeresnia, trzesnia, luž., Prunus Cerasus L. (Vuk).</i> (Ot črvi. Vazmi kosti trešnjami i satrv siplji v ranu. <i>Lječ.</i>). (Poslovice:...) (Zagonetke:...) (Vrsti suvrsti trešnje:...)</p>
<p>višnja ž <<i>gen. mn</i> višānjā> vočka i plod <i>Prunus cerasus</i></p>	<p>viš-ně <i>f bot.</i> višnja <i>f</i> (<i>Prunus cerasus</i>); v. turecká (mahalebka) <i>f</i> rašeljka <i>f</i> (<i>P. mahaleb</i>), -ňová barva višnjeva boja; -ňové dřevo višnjevo drvo, višnjevina <i>f</i>; -ňovka višnjevača <i>f</i>, trešnjevica <i>f</i>, -ňový višnjov, višnjev; višnjikast</p>	<p>Č-H višeň, -šně ž višnja /stablo/ Č-H višně, -ě ž višnja /plod/ H-Č višnja, -e ž višně; višeň</p>	<p>Višnja, (višanj), <i>cslav., rus. ВИШНЯ, ВИШНЯЯ</i> bug., <i>češ., polj., luž.</i> višeň, višínia. <i>Prunus (Ceras) austera Ehrh. (Vis. Vuk Brek).</i> (...<i>Nar. Pj. Vuk</i>). (Sadih višnju, a prosih djevojku, /Neka raste višnja i djevojka <i>Nar. Pj. Vuk</i>).</p>

4. Zaključak

Iako rad analizira četiri različita rječnika različitih autora, oni ipak imaju nešto zajedničko, a to su nazivi biljaka. Unutar općih rječnika zoološko i botaničko nazivlje zastupljenije je od drugih stručnih nazivlja. U pedagoškim rječnicima spominju se tek najfrekventniji nazivi za koje se očekuje da ih jedan stranac zna jer će se s njima najčešće susretati u pisanom ili govorenom obliku. U takvim je rječnicima izostavljeno latinsko „ime i prezime“ biljke koje je zato neizostavan dio natuknice terminološkog rječnika B. Šuleka. Slično je i s terminološkom odrednicom *bot.* čiji se izostanak u nekim natuknicama tumači prelaskom riječi iz stručnog leksika u opći. Usporedbom obrade biljnog nazivlja u hrvatskom i češko-hrvatskim rječnicima, došli smo do zaključka kako su određeni nazivi u hrvatskom jeziku višeznačni. Isti pojam označava i biljku i njezin plod – jednom izrazu pridruženo je više sadržaja. S duge strane, češki jezik je na tom području leksički bogatiji; jedan naziv koristi se za biljku, dok se drugi (drugačiji) koristi za njezin plod. Iz tablice proizlazi kako se „dvostrukost“ naziva odnosi na biljke koje su najraširenije, najpoznatije te ekonomski važne zajedno sa svojim jestivim plodovima. Dakle, usporedbom naziva najfrekventnijih i najpoznatijih biljaka pretežno srednjoeuropskoga podneblja došli smo do zaključka da se u češkom „dvostruki“ nazivi – jedan za stablo biljke, a drugi za plod – odnosi na tzv. jestive biljke, stručnije – na stablašice sjemenjače. U hrvatskom takve „dvostrukosti“ značenja nema, što se precizno vidi u Anićeve rječniku. Stoga je i u radu naglasak bio na jestivim europskim biljkama, poznatim i Hrvatima i Česima te uglavnom rasprostranjenim na njihovu području (iznimka je maslina). Usporedbom sa Šulekovim rječnikom, vidjeli smo kako su dvostruki češki nazivi karakteristični za mnoge slavenske jezike, a ne samo za češki.

Izvori

Anić, V. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber, 1991., 1994.

Barić, E. i dr. *Hrvatska gramatika*. Zagreb, Školska knjiga, 2005.

Gilić, S. *Rječnik bilja : građa za hrvatsku fitonimiju*. Rijeka : Stanislav Gilić : Erebia Gorana, 2004.

Hrvatski jezični portal. URL: <http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search>

Lučić, R. Tko je zapravo cvrčak. *Suvremena lingvistika*, str. 103-119. URL: <http://hrcak.srce.hr/16225>

Lukenda, M. Rad na normiranju terminologije. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 10-11(1984-1985), Zagreb 1985, str. 81-81. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/24194>

Merhaut, J. *Češko – hrvatski rječnik = Česko - shorvatský slovník*. Pretisak. Zagreb: Dominović, 1998.

Mihaljević, M. Terminološke odrednice u općem rječniku. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 15 (1989), Zagreb, str. 199-206. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/104096>

Sesar, D. *Češko-hrvatski i hrvatsko-češki rječnik*. Zagreb: Školska knjiga, 2002.

Šugar, I. Koromač, komorač ili morač? // *Jezik*. 52 (2005), 3, str. 81-92. URL: <http://hrcak.srce.hr/15974>

Šulek, B. *Jugoslavenski imenik bilja*. URL: <https://archive.org/details/jugoslavenskiim00ulgoog>

Vajs, N. Fitonimija u rukopisnim rječnicima Ivana Tanzlinghera-Zanottija (I). // *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 28(2002), 1, str. 207-280. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/102723>

Vajs, N. Fitonimija u Vitezovićeve rječniku "Lexicon latino-illiricum". // *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 20(1994), 1, str. Str. 313 - 341. <http://hrcak.srce.hr/file/103332>

Vajs, N. Fitonimija u Parčićevu Rječniku hrvatsko-talijanskome iz 1901. // *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 29 (2003), 1, str. 339-353. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/102673>.

Vajs, N. Zoomorfski elementi u nazivima biljaka. // *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 4-5 (179) 1, str. 89-104

URL:http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=102988

Literatura

Čanak, M., Parabućski, S. *Botanika*. Beograd: Naučna knjiga, 1966.

Nikolić, T. *Sistematska botanika Raznolikost i evolucija biljnog svijeta*. Zagreb: Alfa, 2013.

Šugar, I. *Hrvatski biljni imenoslov = Nomenclator botanicus Croaticus*. Zagreb : Matica hrvatska, 2008.

Tafra, B. *Od riječi do rječnika*. Zagreb: Školska knjiga, 2005.

Vajs, N. *Hrvatska povijesna fitonimija*. Zagreb : Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2003.

Vajs, N. Opisne fitonomijske definicije u Belostenčevu *Gazophylaciumu* (1740.) // *Gazophylacium* 10 (2005), 1/2, str. 195-203.

Zgusta, L. *Priručnik leksikografije*. Sarajevo: SVJETLOST, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1991.

Sažetak na češkom jeziku

Shrnutí

Různé názvy rostlin a jejich plodů v českém a chorvatském jazyce

Cílem této práce bylo s pomocí jednojazyčných a dvojjazyčných slovníků zkoumat rostliny, které dávají ovoce, a znají je jak Češi, tak Chorvatové. Porovnáním nejčastějších a nejnámějších jména rostlin přišlo se k závěru, že se v českém jazyce používají dvojité jména, jedno pro strom rostliny, a jiné pro plod. Na druhé straně, taková dualita významu neexistuje v chorvatském jazyce; stejný termín znamená rostlinu a její plody. Tabelárním znázorněním nomenklatury rostlin podle čtyřech slovníků bylo ukázáno, že jejich zastoupení závisí především na typu slovníků, stejně jako lexikografické zpracování.

Klíčová slova: rostliny a plody, nomenklatura, dualita významu, tabelární znázornění